

Sperwer *Accipiter nisus* jaagt te voet

M. de Bijl

Op 27 januari 2000 rond half elf trof ik een bijzonder tafereel dat zich afspeelde op, in en langs een ligusterheg. Ik woon tegen een uitgestrekt bosgebied aan, de Herbertusbossen bij Heeze, en werk voor Het Brabants Landschap. Toen ik van mijn kantoortje naar buiten liep, zag ik bij de burens een roofvogeltje op de ligusterhaag zitten. Het viel me op dat ie niet meteen wegvloog. Ik stond ten slotte maar op 7-10 meter afstand. Misschien was hij nog in een soort jachtroes? Ik frommelde met zo min mogelijk bewegingen een verrekijkertje uit mijn borstzak om hem beter te bekijken. Hij was klein, had bruine vleugels, een witte streep boven een helder geel oog en een witte vlek in de nek. Wat lager in de nek had hij wat rossige veertjes. Volgens mij een jong mannetje. Na korte tijd dook ie vanaf de ligusterheg omlaag. Ik sloop er naartoe, maar toen ik over de heg keek, vloog hij naar de andere kant van het huis. Ik ging mijn kantoortje in, met zicht op de andere kant van het huis inclusief de ligusterhaag van 80 cm hoog en 30 cm breed. Aan de alarmerende mezen hoorde ik dat ie beslist nog in de buurt was. Dat klopte. Hij liep spiedend over de ligusterhaag. Turend tussen de takken. Even later vloog hij naar de grond en liep daar weer de haag te bespieden. Af en toe deed hij een uitval naar een meesje dat luid alarmerend vanuit dezelfde haag waarschijnlijk dacht: 'Wat heb ik nou aan m'n fiets hangen'. U begrijpt: de gedachte van de mees is een persoonlijke interpretatie. Wat me het meest verbaasde aan dit gedrag, dat zich wel een kwartier herhaalde, was dat de Sperwer op deze manier geen schijn van kans had die prooi te grijpen. Dat moet ie toch bij verrassing doen! Omdat hij ook helemaal niet schuw was, kwam bij mij de gedachte op dat hij misschien uit gevangenschap was ontsnapt en niet wist hoe te jagen. Maar hij had geen riempje of ring aan zijn poten. Hij was niet ziek, want hij was actief en zeer beweeglijk. Bij de uitvallen naar de mees was hij ook echt snel, alleen kon er van een verrassing natuurlijk geen sprake zijn. In de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels staat: 'niet zelden worden in dekking gevluichte prooien te voet achtervolgd.' Toch heb ik nog enkele vragen: zou deze Sperwer constant op dezelfde prooi gefixeerd blijven, zou hij dat een kwartier volhouden en is dit typisch gedrag van een juveniel (gebrek aan ervaring)?

Summary: Sparrowhawk *Accipiter nisus* hunting on foot

A juvenile male Sparrowhawk was observed on 20 January 2000 while chasing a tit on foot. The bird was standing on top of a hedgerow, occasionally also on the ground, peering into the hedge and trying to capture a tit in hiding. This behaviour lasted at least 15 minutes, without success though.

Adres: Boschlaan 24, 5591 HJ Heeze.

Naschrift Rob Bijlsma: er zijn te weinig goed gedocumenteerde gevallen bekend om na te gaan of dit gedrag kenmerkend is voor een juveniel. Mijn gok is: het is normaal sperwergedrag dat vertoont wordt zodra de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Ik heb het zelf geregeld gezien als overgang van een achtervolging in vlucht naar eentje te voet op het moment dat de beoogde prooi de dekking in schoot. Vaak bestaat de jacht dan uit een afwisseling van te voet uitvallen doen en rustig afwachten tot de prooi een ontsnappingspoging waagt. In het laatste geval is de Sperwer vaak succesvol in het vangen van de prooi, misschien ook de reden om zo persistent achter een in dekking zijnde prooi aan te jachten. Dat afwachten kan eindeloos duren; zelf maakte ik diverse keren mee dat een Sperwer minstens een kwartier in dekking bleef met zicht op de plaats waar de prooi zich verborgen hield. Telkens weer was het verbazingwekkend om te zien hoe snel de vogelwereld zijn normale loop herkeeg, alsof er niet nog ergens een Sperwer zijn kans zat af te wachten. Zie ook Jonkers D.A. 1983. Neue Beobachtung der Fußjagd des Sperbers (*Accipiter nisus*). Beitr. Naturkd. Niedersachsens 36: 105 (als reactie op Beitr. Naturkd. Nieders. 35[4]: 250-251).

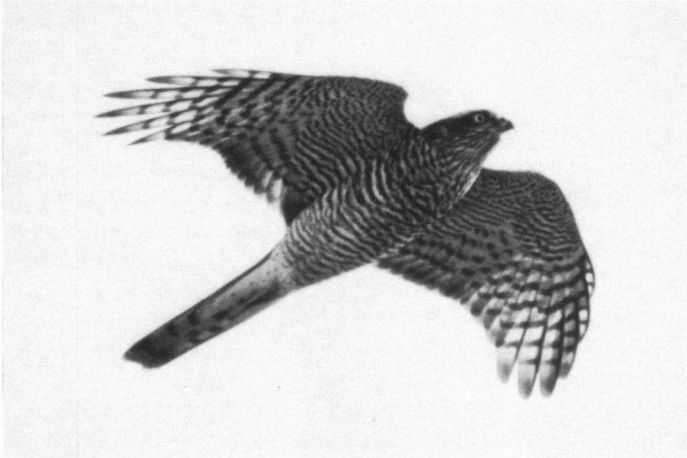

Foto. Langstreckende juveniele Sperwer (vrouwkje), Falsterbo in Zuid-Zweden, 16 september 1983 (Jan Stok). *Migrating juvenile female at Falsterbo, southern Sweden, 16 September 1983.*

Het is aannemelijk dat predatoren aan minieme dingen kunnen zien of een prooi te vangen is of niet. Daar staat tegenover dat desperate predatoren, bijvoorbeeld de uitputting nabij, zich volledig kunnen fixeren op een prooi die niet te vangen is (bijvoorbeeld doordat die achter gaas zit, zoals in volières, soms de aanleiding tot klaagzangen in de krant over de last die roofvogels veroorzaken). Een wanhoopsdaad dus. Maar gezien het tierige gedrag van de hier beschreven vogel, lijkt dat niet aannemelijk voor de Brabantse Sperwer.